

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 13-09-2021 r.

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.570.16.2021

**Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji „ad hoc”
Pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia
Komendy Powiatowej Policji w Lubinie oraz Pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub
doprowadzonych do wytrzeźwienia Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu**

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), dalej OPCAT, oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 09.08.2021 r. Przemysław Kazimirski, dyrektor Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (KMPT) oraz dr Justyna Józwiak, przedstawicielka KMPT, przeprowadzili w dniu 9 sierpnia 2021 r. rozmowy z osobami, które zostały zatrzymane przez Policję w dniu 8 sierpnia 2021 r. w godzinach wieczornych w związku z protestami przed Komendą Powiatową Policji w Lubinie.

Delegacja KMPT łącznie porozmawiała z 10 osobami zatrzymanymi: 6 z nich przebywało w PdOZ w Lubinie, a 4 w PdOZ KWP we Wrocławiu. Wizytacje obydwu tych miejsc miały charakter niezapowiedziany, a ich celem było sprawdzenie sposobu traktowania zatrzymanych, by wzmocnić,

jeśli to niezbędne, ich ochronę przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem, a następnie przedstawić rekomendacje właściwym władzom w celu poprawy traktowania oraz warunków zapewnionych osobom pozbawionym wolności i zapobieganie torturom oraz innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, w zgodzie z odpowiednimi standardami organizacji międzynarodowych.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- rozmowie z mł. insp. dr Joanną Cichłą – Komendantką Powiatową Policji w Lubinie oraz podkom. Waldemarem Karaśnikiem – Naczelnikiem Wydziału Sztab Policji;
- rozmowach z osobami zatrzymanymi, w warunkach zapewniających poufność rozmów;
- oglądzie pomieszczeń PdOZ w Lubinie i Wrocławiu¹;
- rozmowie z funkcjonariuszami Policji pełniącymi służbę w PdOZ w obu jednostkach,
- wykonaniu zdjęć: dokumentacji (m.in. protokołów zatrzymań), wybranych pomieszczeń oraz obrażeń zaobserwowanych u zatrzymanych;
- analizie nagrań z monitoringu utrwalającego przyjęcie do PdOZ w Lubinie losowo wybranych zatrzymanych.

Z uwagi na sytuację epidemiczną, przedstawiciele KMPT podczas wykonywania obowiązków służbowych korzystali ze środków ochrony osobistej w postaci: maseczek ochronnych oraz płynu do dezynfekcji.

Na podstawie zebranych informacji, w oparciu o międzynarodowe standardy i przepisy prawa powszechnie obowiązującego na poziomie krajowym, delegacja KMPT dokonała oceny traktowania osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Policji. W niniejszym raporcie uwzględniono jedynie te obszary, które wymagają wzmocnienia z punktu widzenia zapobiegania torturom i innym formom złego traktowania osób zatrzymanych.

2. Zakaz represji

Stosownie do art. 21 ust. 1 OPCAT żadna osoba (np. zatrzymany, funkcjonariusz, pracownik cywilny, inna osoba) lub organizacja, która przekazała KMPT informację, nie może ponieść jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku z tego tytułu, niezależnie czy udzieliła informacji prawdziwej, czy fałszywej. Wskazany przepis OPCAT stanowi bowiem, że *żadna władza lub funkcjonariusz nie nakaże, nie zastosuje, nie pozwoli ani nie dopuści do stosowania jakiegokolwiek sankcji przeciwko jakiegokolwiek osobie lub organizacji, za przekazanie krajowemu mechanizmowi prewencji*

---

¹ Wnioski dotyczące PdOZ KWP we Wrocławiu (ul. Podwale 31-33) przedstawione zostaną szczegółowo w raporcie z wizytacji tej jednostki przeprowadzonej przez przedstawicieli KMPT w dniu 19.07.2021 r., sygn. KMP.570.13.2021.

jakiegokolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej, i żadna taka osoba lub organizacja nie poniesie żadnego uszczerbku w jakikolwiek inny sposób.

3. Okoliczności zdarzenia

W dniu 6.08.2021 r. w godzinach porannych funkcjonariusze KPP w Lubinie interweniowali wobec mężczyzny, który miał zachowywać się agresywnie przed jednym z bloków niedaleko Komendy. Na kilkuminutowym filmie, nagrany przez jednego ze świadków widać, że funkcjonariusze używali wobec mężczyzny środków przymusu bezpośredniego w postaci obezwładnienia. Mężczyzna w trakcie interwencji leżał na ziemi przytrzymywany i przyduszany przez policjantów, krzyczał, wrywał się, aż stracił przytomność. Na miejsce zdarzenia przyjechała karetka pogotowia z dwoma ratownikami medycznymi i przewiozła zatrzymanego do szpitala. Po 2 godzinach do KPP w Lubinie przekazano informację o zgonie mężczyzny. O zdarzeniu natychmiast powiadomiono prokuratora, Wydział Kontroli KWP we Wrocławiu oraz KGP, które rozpoczęły czynności wyjaśniające przebieg interwencji i okoliczności zgonu. Rzecznik Praw Obywatelskich także podjął z własnej inicjatywy tę sprawę i aktualnie jest ona monitorowana jest przez Wydział do Spraw Postępowań Organów Ścigania w Zespole Prawa Karnego działającego w BRPO (sygn. II.519.1073.2021).

Dwa dni po interwencji, w niedzielę 8.08.2021 r. w godzinach popołudniowych, przed KPP w Lubinie miał miejsce protest mieszkańców, którzy sprzeciwiali się brutalności policji, a także domagali się rzetelnego wyjaśnienia sprawy.

Niektórzy uczestnicy protestu rzucali w stronę policjantów i budynku Komendy jajkami, kamieniami, cegłami, butelkami, koktajlami Mołotowa. Podpalano także kosze na śmieci, próbowano także podpalić drzwi wejściowe do Komendy. Wobec protestujących użyte zostały środki przymusu bezpośredniego, m.in. gaz łzawiący, armatki wodne, broń gładkolufowa. Na miejscu zdarzenia znajdowała się karetka pogotowia oraz Straż Pożarna. Poszkodowanych zostało 6 funkcjonariuszy Policji (udzielono im pierwszej pomocy przedmedycznej, a u jednego policjanta założono szwy na przedramieniu).

W związku z tymi wydarzeniami zatrzymanych zostało 57 osób, w tym 13 kobiet (54 w dniu protestów, zaś 3 kolejne osoby następnego dnia, po przeanalizowaniu przez policjantów nagrań z monitoringu). Wśród zatrzymanych było dwóch nieletnich, którzy po zakończeniu czynności zostali przekazani opiekunom prawnym tego samego dnia. Pozostali zatrzymani umieszczeni zostali w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych (PdOZ) w Lubinie oraz 7 innych okolicznych PdOZ-ach, m.in. w Legnicy, Głogowie, Wrocławiu, Nowej Soli i Wałbrzychu.

To na co zwracały uwagę osoby zatrzymane, z którymi delegacja KMPT przeprowadzała rozmowy, w szczególności te, które uczestniczyły w proteście od samego początku, to brak prób nawiązania dialogu przez przedstawiciela policji lub osobę cieszącą się lokalnym autorytetem wśród mieszkańców Lubina. Mając na uwadze długość protestu, który początkowo miał charakter pokojowy, Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur wyraża zaniepokojenie brakiem komunikatu ze strony policji skierowanego do zebranych przez Komendą obywateli, wyrażającego ubolewanie z powodu śmierci zatrzymanego oraz zapewnienie, że policja podejmie wszelkie starania, by okoliczności tej interwencji zostały dogłębnie i rzetelnie wyjaśnione.

4. Niewłaściwe traktowanie

Jak ustaliła delegacja KMPT, najtrudniejszym momentem było samo zatrzymanie przez funkcjonariuszy policji. Kilku zatrzymanych relacjonowało, że zostało rzuconych twarzą do ziemi, wykręcano im ręce do tyłu, podnoszono za ręce skute z tyłu kajdankami, stosowano wobec nich gaz łzawiący, a także zbyt mocno zapinano kajdanki. Jedna osoba wskazała, że w trakcie leżenia na ziemi policjant kopnął ją kilka razy w głowę, a następnie uderzył łokciem w nos. Jeden zatrzymany wskazał, że policjant powtarzał mu wielokrotnie „jesteś śmieciem”. Zdecydowana większość zatrzymanych, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMPT relacjonowała, że po obezwładnieniu została rzucona na posadzkę korytarza Komendy twarzą do podłogi z rękami skutymi na plecach. W takiej pozycji oczekiwali nawet godzinę na doprowadzenie do funkcjonariuszy sporządzających protokoły zatrzymania. Zarówno w trakcie sporządzania protokołów jak i przesłuchań, które odbywały się w dniu następnym, zatrzymani pozostawali w kajdankach. W odniesieniu do traktowania przez funkcjonariuszy w trakcie pobytu w PdOZ, zatrzymani nie wnosili uwag. Uwagę zwracają liczne wulgaryzmy/słowa niecenzuralne wypowiedziane przez funkcjonariuszy Policji podczas przyjmowania zatrzymanych, co przedstawiciele KMPT ustalili na podstawie analizy monitoringu wizyjnego zainstalowanego w dyżurce profosa, obejmującego obraz i fonię.

Takie działania jak dociskanie twarzą do ziemi, klęczenie na twarzy lub nadeptanie na nią, a następnie zakucie kajdanek osobie, która nie stawia oporu i nie zachowuje się agresywnie należy ocenić krytycznie, o czym wielokrotnie wspominał Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) po wizytach w Polsce². KMPT również nieustannie sygnalizuje, że wskazanym standardem postępowania jest stosowanie środków przymusu bezpośredniego proporcjonalnie do zachowania zatrzymanych oraz w oparciu o trzy podstawowe przesłanki: legalności, subsydiarności oraz proporcjonalności.

---

² <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/raport-z-wizyty-ad-hoc-europejskiego-komitetu-ds-zapobiegania-torturom>

Zastosowanie środków przymusu bezpośredniego powinno być poprzedzone innymi formami nieinwazyjnego dyscyplinowania, nie mogą być używane w celu zastraszenia. W przypadku konieczności ich użycia muszą być one w każdym przypadku adekwatne do rzeczywistego zagrożenia stwarzanego przez osobę zatrzymaną. Funkcjonariusze mają także obowiązek odstąpienia od dalszego stosowania przymusu bezpośredniego w momencie, gdy cel ich użycia został osiągnięty³.

W tym miejscu KMPT rekomenduje, aby podejmować intensywne działania na rzecz zwalczania niewłaściwego traktowania osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy Policji. Wszystkie formy niewłaściwego traktowania osób pozbawionych wolności (w tym słowna obraza) są niezgodne z prawem i powinny być odpowiednio karane. Należy również przypomnieć funkcjonariuszom Policji, że użycie siły fizycznej powinno mieć miejsce tylko wtedy, gdy jest to konieczne do przeprowadzenia zatrzymania. Na dalszym etapie, gdy osoba nie stawia oporu i znajduje się pod bezpośrednim nadzorem policji, używanie siły fizycznej jest nieuzasadnione.

Delegacja KMPT ustaliła także, że funkcjonariusze KPP w Lubinie w trakcie doprowadzenia oraz przesłuchania osoby zatrzymanej, jako zasadę traktując zakładanie jej kajdanek, bez dokonania indywidualnej oceny ewentualnego zagrożenia i ryzyka. W dniu wizyty przedstawiciele KMPT zwrócili uwagę, że osoby zatrzymane miały zapinane kajdanki tak mocno, że pozostawiały one zaczerwienienia na nadgarstkach.

KMPT niezmiennie stoi na stanowisku, że rutynowe stosowanie kajdanek wobec osób doprowadzanych i konwojowanych stwarza ryzyko nadużyć i złego traktowania. Dlatego też konieczne są systemowe działania ze strony kierownictwa Policji, ukierunkowane na poszanowanie praw człowieka i respektowanie przez funkcjonariuszy zasad konieczności i proporcjonalności. Otrzymane sygnały uzasadniają bowiem podejrzenie, że może dochodzić w tym obszarze do nadużyć.

Zgodnie ustawą z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 2418 , t.j.) kajdanek można użyć m.in. w celu zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia oraz prewencyjnie, w celu zapobieżenia ucieczce i objawom agresji lub autoagresji⁴. Niezależnie jednak od powodów stosowania, ich użycie powinno mieć charakter indywidualny, być proporcjonalne do stopnia zagrożenia i niezbędne, dla osiągnięcia celu określonego w ustawie.

Z kolei, zgodnie z zaleceniami Podkomitetu ONZ ds. Zapobiegania Torturom (SPT) stosowanie wszelkich środków bezpieczeństwa (w tym kajdanek) powinno być oparte na

---

³ Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/etpc-brutalnosc-policji-wyrok-oswiadczenie-kmpt>

⁴ Zob. art. 11 pkt. 9, 1-11, 13 i 14; art. 13 ust. 1, art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej

indywidualnej ocenie ryzyka, realizowanej na podstawie jasnych i określonych proceduralnie kryteriów. Kajdanki i inne instrumenty przymusu powinny być stosowane tylko wtedy, gdy nie jest dostępna lżejsza forma kontroli rzeczywistego ryzyka i usuwane tak szybko, jak to możliwe. Kajdanki nie powinny być stosowane z uwagi na status osoby pozbawionej wolności, ani też jako środek dyscyplinujący⁵.

Profilaktyczne stosowanie kajdanek w czasie transportu zatrzymanych krytykuje również CPT⁶. W jego ocenie kajdanki nie powinny być stosowane również jako zasada w czasie transportu (najlepiej, by konwojowani byli przewożeni w bezpiecznych furgonetkach, co eliminuje konieczność zakładania kajdanek podczas podróży). Ich użycie powinno być uzasadnione oceną ryzyka w konkretnym przypadku, kiedy ich zastosowanie wydaje się absolutnie konieczne. Powinny być wówczas stosowane w sposób, który eliminuje ryzyko zranienia osoby konwojowanej.

KMPT zaleca stosowanie kajdanek tylko wtedy, gdy wyraźnie uzasadnia to ocena ryzyka w indywidualnym przypadku. Kajdanki nie powinny być zbyt ciasno zapięte i należy je stosować tylko tak długo, jak jest to absolutnie niezbędne.

5. Kontrola osobista

Kontrola osobista w KPP w Lubinie przeprowadzana jest w dyżurce profosa. Jak pokazują nagrania z monitoringu, najpierw funkcjonariusz sprawdza zawartość odzieży i obuwia osoby poddawanej kontroli osobistej, które znajdują się na jej ciele, bez odsłaniania przykrytej odzieżą powierzchni ciała. Następnie osoba proszona jest o przejście w róg dyżurki, policjant uchyla drzwi tak, aby zasłonić kamerę i prosi, aby osoba opuściła spodnie i bieliznę, a następnie przykucnęła. W ten sposób policjant dokonuje kontroli wzrokowej miejsc intymnych zatrzymanych. Żadnej z osób poddanych takiej kontroli nie pouczono, że ma prawo żądać protokołu z jej przeprowadzenia. Dodatkowo w trakcie przeprowadzania kontroli miejsc intymnych jednego z zatrzymanych mężczyzn w dyżurce przebywała policjantka w cywilu, która prawdopodobnie przeprowadzała wcześniej czynności wyjaśniające z zatrzymanym. Co prawda zapewniała zatrzymanego, że się odwróci i nic nie będzie widziała, jednakże art.15d ust 5 ustawy o Policji jednoznacznie wskazuje, że kontroli osobistej dokonuje policjant tej samej płci, co osoba kontrolowana w miejscu niedostępnym w czasie

---

⁵ Zob. Raport SPT z wizyty w Chile, CAT/OP/CHL/1, § 44-46; Raport SPT z wizyty w Rumunii, CAT/OP/ROU/1, § 104-105; Raporty SPT z wizyt na Ukrainie: CAT/OP/UKR/3, § 84; CAT/OP/UKR/1, § 12 i 132; Raport SPT z wizyty w Nowej Zelandii, CAT/OP/NZL/1, § 110-112; Raport SPT z wizyty w Brazylii, CAT/OP/BRA/3, § 16.

⁶ Zob. Raport CPT z wizyty we Francji, CPT/Inf (2017) 7, § 13; Raport CPT z wizyty na Cyprze, CPT/Inf (2018) 16, § 15; Raport CPT z wizyty w Holandii, CPT/Inf (2017) 1, § 13; Raport CPT z wizyty w Belgii, CPT/Inf (2018) 8, § 18; Raport CPT z wizyty w Hiszpanii, CPT/Inf (2017) 34, § 8; Raport CPT z wizyty w Wielkiej Brytanii, CPT/Inf (2017) 9, § 14; Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2016) 21, § 53; Raport CPT z wizyty na Gibraltarze, CPT/Inf (2015) 40, § 11; Raport CPT z wizyty w Rosji, CPT/Inf (2013) 41, § 28; Raport SPT z wizyty w Chile, CAT/OP/CHL/1, § 45-46.

wykonywania kontroli dla osób postronnych. Sytuacja ta nie stanowiła też wyjątku, o którym mowa w art. 15d ust 6 ustawy o Policji (w przypadku gdy kontrola osobista musi być dokonana niezwłocznie, w szczególności ze względu na okoliczności mogące stanowić zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego lub mienia, może jej dokonać policjant płci odmiennej niż osoba kontrolowana, także w miejscu niespełniającym warunku, o którym mowa w ust. 5, w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej).

Należy również większą uwagę przywiązywać do przeprowadzania kontroli osobistych w miejscu nieobjętym monitoringiem wizyjnym. W PdOZ w Lubinie pomimo wykonywania tej czynności za uchylonymi drzwiami nie zapewniało to wystarczającej prywatności, na nagraniach widać wszystkie etapy kontroli osobistej.

KMPT zaleca przypomnienie funkcjonariuszom aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących realizacji kontroli osobistej, w szczególności przeprowadzania jej w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej, z poszanowaniem prywatności, przy jednoczesnym pouczeniu osób zatrzymanych o uprawnieniu do żądania sporządzenia protokołu z przeprowadzenia kontroli osobistej i możliwości wniesienia zażalenia na sposób jej przeprowadzenia⁷.

6. Dostęp osób zatrzymanych do lekarza oraz dokumentowanie obrażeń

Jeśli zatrzymany posiada obrażenia funkcjonariusze policji opisują je w protokole zatrzymania oraz w oddzielnej notatce. Ponadto, każdemu zatrzymanemu przyjmowanemu do PdOZ w trybie procesowym wykonywane jest zdjęcie, w tym także zdjęcie obrażeń, a następnie umieszczane w elektronicznym rejestrze zatrzymanych, co w ocenie KMPT jest dobrą praktyką.

Badaniu lekarskiemu przed osadzeniem w PdOZ-ach poddanych zostało 5 zatrzymanych. W przypadku KPP Lubinie, podobnie jak w większości jednostek policyjnych, przed umieszczeniem w PdOZ badanie lekarskie odbywa się wówczas, gdy zachodzi sytuacja określona w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. z 2012 r., poz. 1102), czyli gdy osoba ta oświadcza, że cierpi na schorzenia wymagające stałego lub okresowego leczenia, którego przerwanie powodowałoby zagrożenie życia lub zdrowia, żąda przeprowadzenia badania lekarskiego lub posiada widoczne obrażenia ciała niewskazujące na stan nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Na podstawie analizy losowo wybranych protokołów zatrzymań oraz rozmów z zatrzymanymi, delegacja KMPT uznała, że wymóg zawarty w powyższym rozporządzeniu nie

---

⁷ Art. 15d ust. 9, 10 i 11. ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2020 r., poz. 360 t.j.).

zawsze był respektowany. Niektórzy zatrzymani posiadali widoczne obrażenia, np. na twarzy, nogach, rękach, a nie byli badani. W protokołach zatrzymań lub notatkach znajdują się przykładowe opisy obrażeń: „na czole otarcia naskórka i zasinienia”, „ (...) w chwili zatrzymania posiada: otarcie na czole po prawej stronie, zasinienie na czole po lewej stronie, otarcie naskórka na łokciu i nadgarstku, otarcie naskórka na plecach, otarcie naskórka na palcu u ręki”, „mężczyzna posiadał otarcie i skaleczenia na obu kolanach”, „leczony psychiatrycznie na zespół stresu pourazowego”, „zadrapania naskórka na twarzy”. Żadna z tych osób, mimo posiadanych widocznych obrażeń lub innych dolegliwości, nie była badana przez lekarza przed umieszczeniem w PdOZ-ach.

Ponadto, nie wszystkie obrażenia były opisywane w protokołach zatrzymań. Jeden z zatrzymanych posiadał zadrapania na nogach i kolanie, a nie zostało to nigdzie odnotowane. W przypadku innego zatrzymanego w protokole wpisano, że posiada „zadrapania naskórka na twarzy”, a przedstawiciele KMPT widzieli, że posiadał także zadrapania i otarcia na rękach. W przypadku kolejnego zatrzymanego nie wpisano w protokole, czy był badany przez lekarza, czy nie.

Pomimo iż prawo krajowe nie określa takiego wymogu, w ocenie KMPT, obowiązkowym badaniom lekarskim powinny być poddawane wszystkie osoby zatrzymane. Badanie lekarskie zatrzymanych i właściwe dokumentowanie urazów stwierdzonych podczas badania uważane jest za podstawową i minimalną gwarancję chroniącą te osoby przed torturami i przemocą, mocno akcentowaną przez międzynarodowe instytucje monitorujące traktowanie osób pozbawionych wolności⁸. Staranne i niezwłoczne udokumentowanie i zgłaszanie takich dowodów znacznie ułatwia zbadanie przypadków ewentualnego złego traktowania i pociągnięcie do odpowiedzialności sprawców, co z kolei jest istotnym elementem zapobiegania niewłaściwemu traktowaniu w przyszłości. Szczególnie istotne jest dokumentowanie obrażeń. Wszelkie zauważone urazy powinny zostać naniesione na specjalny formularz przewidziany do tego celu, z wykresami ciała do oznaczenia obrażeń, który będzie przechowywany w aktach medycznych⁹.

Badanie medyczne służące ujawnieniu ewentualnych śladów przemocy i tortur powinno spełniać dwa podstawowe kryteria - być przeprowadzone w najkrótszym możliwym czasie po zaistnieniu zdarzenia i z uwzględnieniem zasad dotyczących skutecznego dokumentowania tortur. Czas przeprowadzenia badania jest również niezwykle ważny z uwagi na wymóg możliwie dokładnego określenia czasu powstałych obrażeń lub zgłaszanych dolegliwości. Szybki kontakt z lekarzem może mieć także ogromne znaczenie w przypadku osób chorujących psychicznie, czy

---

⁸ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT). Zobacz przykładowo: Drugie Sprawozdanie Ogólne, CPT/Inf (92) 3, § 36-38; Raport CPT z wizyty w Polsce, 25 czerwiec 2014 r., CPT/Inf (2014) 21, § 26, 30; Raport z wizyty w Polsce, 25 lipiec 2018 r., CPT/Inf (2018) 39, § 27.

⁹ Również CPT zaleca zaprowadzenie specjalnego rejestru urazów, w którym należy odnotowywać wszystkie rodzaje obrażeń, patrz: Raport CPT z wizyty w Polsce w 2017 r. [CPT/Inf (2018) 39], par. 80.

przejawiających zachowania suicydalne. Znalezienie się w nowej, stresującej sytuacji, często bez informacji jak długo potrwa samo zatrzymanie, bez dostępu do stale przyjmowanych leków i szybkiej konsultacji lekarskiej może m.in. wywoływać poczucie lęku, prowadzić do nagłego obniżenia nastroju, ataków paniki, a także do długofalowych następstw dla funkcjonowania w obszarze zdrowia psychicznego.

Mając na uwadze powyższe, KMPT zaleca bezwzględne przeprowadzanie badań lekarskich w sytuacjach, gdy zgodnie z obowiązującymi przepisami jest ono obligatoryjne, a także staranne dokumentowanie obrażeń, które posiadają osoby zatrzymane. Konieczne jest także, aby osoby zgłaszające zaburzenia psychiczne zostały zbadane przez lekarzy psychiatrów przed umieszczeniem w PdOZ.

7. Dostęp do obrońcy od początku zatrzymania

W kwestii dostępu do pomocy prawnej, wizytacje ad hoc uwidoczniły po raz kolejny problem od lat dostrzegany przez KMPT, czyli brak kontaktu z adwokatem/radcą prawnym już od pierwszych chwil zatrzymania. Jak ustaliła delegacja KMPT w dniu zatrzymań pojawił się w KPP w Lubinie radca prawny, któremu niektórzy zatrzymani udzielali pełnomocnictwa. Jednakże osoby, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMPT nie mieli kontaktu z adwokatem, nie wiedzieli do kogo mogliby się w tej sprawie zwrócić, nie mieli także żadnych informacji co do adwokatów/radców prawnych wykonujących swój zawód na obszarze właściwości Komendy, pomimo że w Komendzie znajdowała się lista adwokatów/radców prawnych. Funkcjonariusze Policji nie informowali jednak zatrzymanych o możliwości skorzystania z tej listy. Jeden z zatrzymanych zwrócił się do policjanta z prośbą o wykonanie telefonu do brata, aby ten pomógł mu znaleźć obrońcę. Funkcjonariusz wykonał telefon, ale powiadomił jedynie rodzinę o zatrzymaniu, nie wspominał o prośbie skontaktowania z obrońcą. Inni zatrzymani nie byli zainteresowani obecnością obrońcy przyznając wprost, że nie mieliby pieniędzy, aby zapłacić mu za usługi. Większość osób, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMPT była już po rozpytaniach przez policję oraz przesłuchaniu prokuratora, niektórzy przyznali się do zarzutów (*czynny udział w zbiegowisku wiedząc, że jego uczestnicy wspólnymi siłami dopuszczają się gwałtownego zamachu na funkcjonariuszy policji oraz budynek policji przy czym występek ten miał charakter chuligański – art. 254 § 1 kk w zw z art. 57a §1 kk. Zachodzi obawa ucieczki, ukrycia się oraz zatarcia śladów*).

Jeden z radców prawnych, który w dniu protestów udał się do swojego klienta przebywającego w PdOZ KPP w Lubinie (zawiadomiony wcześniej przez policjantów, na prośbę zatrzymanego, który podał dane osobowe i numer telefonu do swojego obrońcy), nie mógł się z nim skontaktować ani zobaczyć, ponieważ nie posiadał upoważnienia do obrony. Dokumentu tego

wymagał od radcy prawnego oficer dyżurny twierdząc, że tylko z takim upoważnieniem – podpisanym przez zatrzymanego lub jego rodzinę – będzie umożliwiony kontakt. Dodał także, że czynności z zatrzymanym będą odbywać się następnego dnia, więc obecność radcy prawnego w dniu zatrzymania (w niedzielę wieczorem) i tak jest zbędna. Ostatecznie nie doszło do spotkania.

W ocenie KMPT w powyższych przypadkach doszło do naruszenia prawa do obrony.

Funkcjonariusze policji powinni natychmiast umożliwić spotkanie zatrzymanego z wybranym przez niego obrońcą, pomimo braku pisemnego upoważnienia do obrony. Zgodnie z art. 83 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeksu postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 534 t.j.) upoważnienie do obrony może być udzielone na piśmie albo przez oświadczenie do protokołu organu prowadzącego postępowanie karne. Wg literatury prawniczej: „przepisy nie nakładają bezwzględnego obowiązku udzielenia upoważnienia do obrony przez oskarżonego w formie pisemnej. Możliwe jest także udzielenie upoważnienia do obrony przez złożenie oświadczenia przez oskarżonego (podejrzanego) do protokołu organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze, np. protokołu przesłuchania w charakterze podejrzanego, protokołu posiedzenia toczącego się w przedmiocie tymczasowego aresztowania, protokołu rozprawy”¹⁰. W tym przypadku zatrzymany wyraził swoją wolę ustnie, podał dane osobowe i numer telefonu do radcy prawnego, co zostało odnotowane w protokole zatrzymania. Policjant powiadomił obrońcę, który przyjechał na Komendę i chciał spotkać się ze swoim klientem. Radca prawny podjął się zatem czynności obrończych, a zatem przyjął pełnomocnictwo zatrzymanego. Winien być mu zatem umożliwiony kontakt z zatrzymanym, podczas którego mogłoby być sporządzone pisemne upoważnienie do obrony.

Kwestia dostępu do pomocy prawnej dla osób zatrzymanych uregulowana jest nie tylko w przepisach polskich ustaw ale również w aktach prawa międzynarodowego. Szczególnie istotne są tu dwie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady: UE 2013/48¹¹ oraz UE 2016/1919¹². Na ich podstawie dostęp do adwokata przysługuje: osobom podejrzanym lub oskarżonym w postępowaniu karnym; osobom objętych postępowaniem w trybie europejskiego nakazu aresztowania; osobom, które nie mają statusu podejrzanego lub oskarżonego, ale status ten uzyskują w toku prowadzonego przesłuchania. Dodatkowo, jeśli osoby te: zostały pozbawione wolności; muszą mieć adwokata zgodnie z prawem Unii lub prawem krajowym, lub są zobowiązane do uczestniczenia w czynnościach

---

¹⁰ Zob. Świecki Dariusz (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, Opublikowano: LEX/el. 2021.

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. U. UE. L. z 2013 r. Nr 294, s. 1).

¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 297, s. 1 ze zm.).

dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych, lub mają prawo w nich uczestniczyć, w tym w szczególności w: okazaniu osoby, konfrontacji, odtworzeniu przebiegu czynu zabronionego. Państwa członkowskie mają obowiązek zapewnienia pomocy prawnej z urzędu, tj. finansowanej przez państwo, jeśli osoba nie posiada wystarczających środków na pokrycie kosztów pomocy adwokata. Zgodnie z art. 4 ust. 5 Dyrektywy UE 2016/1919, pomoc prawna z urzędu powinna być przyznana bez zbędnej zwłoki i najpóźniej przed przesłuchaniem danej osoby przez Policję, inny organ ścigania lub przez organ sądowy lub przed przeprowadzeniem konkretnych czynności dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych.

Funkcjonariusze Policji, pod których nadzorem pozostaje osoba zatrzymana, mają obowiązek zapewnienia jej możliwości powiadomienia wybranego przez siebie adwokata bądź radcy prawnego o swoim zatrzymaniu. W przypadku, gdy osoba zatrzymana nie zna osoby, która mogłaby udzielić jej pomocy prawnej, funkcjonariusze powinni zapewnić jej dostęp do listy adwokatów i radców prawnych wykonujących zawód na obszarze danej jednostki. Taka lista powinna znajdować się w każdej jednostce Policji, o czym funkcjonariusz powinien pouczyć osobę zatrzymaną, informując jednocześnie, że pomoc prawna nie jest finansowana przez państwo¹³.

Niezwykle istotna jest także sytuacja osób ubogich, których nie stać na opłacenie obrońcy z wyboru. Polski system prawny nie zapewnia pomocy prawnej z urzędu finansowanej przez państwo. Ponadto, procedura wyboru obrońcy z urzędu nie zapewnia w praktyce dostępu do obrońcy bezpośrednio po zatrzymaniu. Wniosek o przyznanie obrońcy z urzędu można bowiem złożyć dopiero po pierwszym przesłuchaniu w charakterze podejrzanego, nie zaś bezpośrednio po zatrzymaniu. Do czasu więc wyznaczenia obrońcy z urzędu i jego pierwszego kontaktu z klientem, funkcjonariusze realizują z zatrzymanym czynności służbowe (np. przesłuchania, rozpytania).

Na problem dostępu w Polsce do obrońcy zwraca uwagę CPT, podkreślając w swoim raporcie z wizyty w 2017 r., że dostęp do prawnika stanowi podstawowe zabezpieczenie przed złym traktowaniem, a mimo tego praktyczny dostęp zatrzymanych do realizacji tego prawa nadal jest w Polsce problemem¹⁴. Ponadto w polskim prawie brak jest przepisów przewidujących wyznaczenie obrońcy z urzędu przed etapem postępowania sądowego. W związku z tym osoby zatrzymane, które nie są w stanie zapłacić za usługi prawne, są faktycznie pozbawione prawa dostępu do prawnika¹⁵. Komitet wskazuje też, że w jego ocenie osoby zatrzymane przez Policję nadal są

---

¹³ Zob.: https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Tortury_w_Polsce_Raport_KMPT_lipiec_2021.pdf

¹⁴ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 23.

¹⁵ Tamże, § 25.

narażone na znaczne ryzyko niewłaściwego traktowania i polskie władze powinny zintensyfikować swoje wysiłki w tym obszarze¹⁶.

Powyższy problem był już sygnalizowany Ministrowi Sprawiedliwości przez Rzecznika Praw Obywatelskich¹⁷.

8. Powiadomienie o zatrzymaniu

Jak ustaliła delegacja KMPT, niektóre osoby miały trudności w przekazaniu informacji o zatrzymaniu osobom bliskim. Jeden z zatrzymanych wskazał, że nie powiadomiono jego partnerki. Inny podkreślił, że martwi się tym, że w związku z zatrzymaniem nie poszedł do pracy i nie mógł poinformować pracodawcy o swojej absencji. W niektórych przypadkach policjanci telefonowali do bliskich i informowali o zatrzymaniu. Nie informowano natomiast rodziny w przypadku przewiezienia ich bliskiego do PdOZ w innym mieście. A zatem w wielu przypadkach rodziny wiedziały o zatrzymaniu, ale nie wiedziały, w którym miejscu znajduje się ich bliski.

Analiza wybranych protokołów zatrzymań pozwala na stwierdzenie, że dokumentowanie przez funkcjonariuszy policji KPP w Lubinie tej czynności (powiadomienia o zatrzymaniu) nie zawsze jest prawidłowe. Jeśli zatrzymany chce powiadomić kogoś bliskiego w jego protokole należy wpisać dane tej osoby, numer telefonu oraz datę i godzinę powiadomienia, a następnie przekazać zatrzymanemu, że czynność ta została wykonana. Tymczasem w niektórych protokołach brakuje informacji, czy zatrzymany chciałby kogoś powiadomić (nie wiadomo tym samym, czy został pouczony o takim uprawnieniu). W innych z kolei, zapisano informacje, że np. zatrzymany chce powiadomić matkę/żonę, podano jej numer telefonu, ale nie odnotowano, czy i kiedy funkcjonariuszy wykonał telefon. W dwóch protokołach widnieje zapis, że o zatrzymaniu nie zawiadomiono, mimo że zatrzymani chcieli powiadomić matkę i podali jej numer telefonu. Nie odnotowano przyczyny braku zawiadomienia.

Z punktu widzenia prewencji tortur istotne jest, aby osoba zatrzymana miała prawo do powiadomienia wybranej przez siebie osoby o swoim zatrzymaniu. Ta kluczowa gwarancja prewencji tortur niezmiennie podkreślana jest w międzynarodowych standardach dot. ochrony praw człowieka¹⁸. Fakt, że osoby trzecie mają świadomość, że zatrzymany znajduje się na komisariacie czy komendzie Policji ma istotne znaczenie dowodowe oraz może być przydatne w kwestii choćby organizacji pomocy prawnej dla zatrzymanego.

---

¹⁶ Tamże, § 21.

¹⁷ Zob. Wystąpienia Generalne RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.04.2017 r. i 27.09.2018 r., KMP.570.3.2017.RK.

¹⁸ Zob. Zbiór zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie zatrzymania lub uwięzienia - Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ, ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r., Zasada 15. Zob. także Raport SPT z wizyty w Polsce, CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 56 i 57

Funkcjonariusze Policji mają obowiązek niezwłocznie po zatrzymaniu powiadomić, gdzie przebywa osoba zatrzymana, a ponadto osoba wskazana przez zatrzymanego, powinna być każdorazowo informowana również o zmianie jego miejsca pobytu.

W praktyce, pomimo odmiennych zaleceń Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, powiadomienie, w większości przypadków, realizowane jest nie przez samego zatrzymanego ale przez funkcjonariusza. Kluczowym jest jednak przede wszystkim, aby zatrzymany otrzymał informację zwrotną, czy powiadomienie zostało zrealizowane. Wzmianka na ten temat powinna znaleźć się również w protokole zatrzymania danej osoby¹⁹.

9. Szkolenia funkcjonariuszy Policji

KMPT widzi potrzebę merytorycznego wsparcia funkcjonariuszy i zaleca, by do programów szkoleń i kursów policyjnych włączyć także zagadnienia związane m.in. z: zapobieganiem i minimalizowaniem użycia przemocy w chwili zatrzymania, Protokołem Stambulskim, komunikacją interpersonalną, sposobami radzenia sobie ze stresem, przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu. W przypadkach, gdy zastosowanie siły jest niezbędne, funkcjonariusze powinni być w stanie stosować techniki profesjonalne, które ograniczają w jak najszerszym możliwym stopniu ryzyko wyrządzenia szkody osobom, które mają być zatrzymane. Ponadto konieczne jest prowadzenie systematycznych i obowiązkowych szkoleń wszystkich funkcjonariuszy z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

W ocenie KMPT odpowiednio dobrany i wyszkolony personel policyjny jest w stanie prawidłowo wykonywać swoje obowiązki, bez uciekania się do przemocy. Stanowi też skuteczną gwarancję chroniącą osoby pozbawione wolności przed torturami. Dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu oraz możliwości kontaktu z zatrzymanymi, ma możliwość bieżącego monitorowania ich zachowania i wyłapywania niepokojących sygnałów, świadczących o złym traktowaniu.

Na kwestie odpowiedniego doboru i kwalifikacji personelu, odpowiedzialnego za opiekę nad osobami w miejscach detencji, zwraca też uwagę CPT podkreślając, że: *Cały personel, łącznie z osobami wykonującymi wyłącznie obowiązki w zakresie dozoru, powinien przechodzić profesjonalne szkolenie, zarówno w czasie przyjęcia do pracy, jaki i w jej trakcie, a także otrzymywać odpowiednie wsparcie z zewnątrz oraz nadzór w wykonywaniu ich obowiązków*²⁰. Podczas wizyty w Polsce w 2017 r. CPT podkreślił także, że należy dążyć do przeszkolenia personelu w zakresie

---

¹⁹ Zob.: https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Tortury_w_Polsce_Raport_KMPT_lipiec_2021.pdf

²⁰ Zob. Dziewiąty Raport Generalny CPT, CPT/Inf (99) 12, § 33.

rozwiązywania konfliktów oraz stosowania strategii i technik deeskalacji konfliktu na różnych poziomach komunikacji²¹.

Szkolenia w wymienionym wyżej zakresie mają wartość prewencyjną i edukacyjną. Wspomniane szkolenia, zawierające w treści zasady i standardy w zakresie ochrony praw człowieka i znajomość podstaw pozytywnych oddziaływań psychologicznych, ukierunkowane są na zapobieganie torturom i innym formom przemocy i niewłaściwego traktowania.

10. Warunki materialne

Pokoje dla osób zatrzymanych w KPP w Lubinie były wyposażone standardowo w prycze, stoły i taborety przymocowane do podłogi. W niektórych celach ściany były mocno zabrudzone, odrapane, a na podłodze leżały śmieci i strzępy kurzy.

Jedna z osób została zatrzymana w swoim domu w poniedziałek ok. 7.00 godziny. Pierwszy posiłek tego dnia zjadła dopiero ok. 19.00 godziny, ponieważ w PdOZ umieszczona została po wydaniu śniadania. W czasie wydawania obiadu z kolei, osoba ta przebywała na czynnościach w prokuraturze. W PdOZ umieszczona została ponownie wieczorem w czasie, gdy wydawano kolację, którą dostarczono do celi w trakcie rozmowy z delegacją KMPT. W ciągu całego dnia otrzymała od jednego z policjantów butelkę wody.

Co do zasady osoby przyjęte do PdOZ korzystały z własnej odzieży, bielizny i obuwia. Jednemu z mężczyzn odebrano spodenki, ale nie przekazano mu odzieży zastępczej. Przebywał więc w celi w majtkach i podkoszulku.

Analizując nagrania z monitoringu, przedstawiciele KMPT zauważyli, że osobom zatrzymanym udostępniano w porze nocnej jedynie podglówek i koc, bez pościeli (dwóch prześcieradeł i powłóczki, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. z 2012 r., poz. 638).

Mając na uwadze powyższe, KMPT zaleca zapewnienie zatrzymanym odpowiednich warunków materialnych podczas detencji poprzez wyremontowanie i odświeżenie PdOZ w Lubinie, każdorazowe zapewnienie zatrzymanym posiłków oraz wyposażenie ich na czas pobytu w PdOZ w odzież zastępczą i pościel.

---

²¹ Raport dostępny na stronie: <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-publishes-report-on-pola-1>

Wizytowana jednostka nie miała dziedzińca dostępnego dla osób zatrzymanych. Na ten aspekt uwagę zwrócił także Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom, który od wielu lat apeluje do władz polskich do realizacji zalecenia, by wszystkie osoby zatrzymane przez policję na czas 24 godzin i dłuższy mogły codziennie skorzystać z dostępu do świeżego powietrza.

11. Zalecenia

Na podstawie art. 19 Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca:

11.1. Komendantowi Powiatowemu Policji w Lubinie:

11.1.1. podejmowanie intensywnych działań na rzecz zwalczania niewłaściwego traktowania przez funkcjonariuszy policji, karanie wszystkich form niewłaściwego traktowania osób pozbawionych wolności (w tym słownej obrazy), które są niezgodne z prawem; przypominanie funkcjonariuszom policji, że użycie siły fizycznej powinno mieć miejsce tylko wtedy, gdy jest to konieczne do przeprowadzenia zatrzymania;

11.1.2. stosowanie kajdanek tylko wtedy, gdy wyraźnie uzasadnia to ocena ryzyka w indywidualnym przypadku; kajdanki nie powinny być zbyt ciasno zapięte i należy je stosować tylko tak długo, jak jest to absolutnie niezbędne;

11.1.3. respektowanie przez funkcjonariuszy Policji prawa do obrony oraz zapewnienie osobom zatrzymanym możliwości powiadomienia wybranego przez siebie adwokata bądź radcy prawnego, a następnie umożliwienie spotkania z nim;

11.1.4. pouczanie osób zatrzymywanych przez funkcjonariusz Policji o możliwości skorzystania z listy adwokatów i radców prawnych wykonujących zawód na obszarze danej jednostki, przy jednoczesnym zaznaczeniu, że pomoc prawna nie jest finansowana przez państwo;

11.1.5. przypomnienie funkcjonariuszom aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących realizacji kontroli osobistej, w szczególności przeprowadzania jej w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej, z poszanowaniem prywatności, przy jednoczesnym pouczeniu osób zatrzymanych o uprawnieniu do żądania sporządzenia protokołu z przeprowadzenia kontroli osobistej i możliwości wniesienia zażalenia na sposób jej przeprowadzenia;

11.1.6. bezwzględne przeprowadzanie badań lekarskich w sytuacjach, gdy zgodnie z obowiązującymi przepisami jest ono obligatoryjne, a także staranne dokumentowanie obrażeń, które posiadają osoby zatrzymane; konieczne jest także, aby osoby zgłaszające zaburzenia psychiczne zostały zbadane przez lekarzy psychiatrów przed umieszczeniem w PdOZ;

11.1.7. powiadamianie wskazanych przez zatrzymanych osób o fakcie zatrzymania oraz miejscu pobytu, a następnie przekazanie mu informacji zwrotnej, czy powiadomienie zostało zrealizowane;

11.1.8. merytoryczne wsparcie funkcjonariuszy poprzez przeprowadzenie szkoleń i kursów z zakresu m.in.: zapobiegania i minimalizowania użycia przemocy w chwili zatrzymania, rozwiązywania konfliktów oraz stosowania strategii i technik deeskalacji konfliktu na różnych poziomach komunikacji, Protokołu Stambulskiego, komunikacji interpersonalnej, sposobów radzenia sobie ze stresem, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej;

11.1.9. zapewnienie zatrzymanym odpowiednich warunków materialnych podczas detencji poprzez wyremontowanie i odświeżenie PdOZ w Lubinie, każdorazowe zapewnienie zatrzymywanym posiłków oraz wyposażenie ich w odzież zastępczą i pościel.

11.2. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji we Wrocławiu:

11.2.1. wsparcie Komendanta Powiatowego Policji w Lubinie w realizacji powyższych rekomendacji oraz zapewnienie środków finansowych na realizację zaleceń, wymagających nakładów finansowych.

Opracowała: dr Justyna Józwiak

Za Zespół:

Przemysław Kazimirski

Dyrektor Zespołu

/-podpisano elektronicznie/